

УДК 338.45

Г. В. Ортіна,

докторант, Академія фінансового управління Міністерства фінансів України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК НАПРЯМИ АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

G. Ortina,

doctoral student Academy of Financial Management Ministry of Finance of Ukraine

MODERNIZATION AND INNOVATION AS DIRECTIONS ANTI-CRISIS DEVELOPMENT OF ENTERPRISES REAL SECTOR

Показано, що діяльність підприємств реального сектору економіки відзначається зниженням конкурентоспроможності, зокрема через неінноваційність та сировинну структуру, що відбувається на тлі тривалої системної кризи та відсутності дієвої стратегії її подолання. Визначальною умовою антикризового розвитку підприємств реального сектору виступає системна модернізація як процес формування особливого типу поведінки економічних суб'єктів, спрямованого на якісні прогресивні зміни існуючих інституційних форм, оновлення соціальних і технологічних основ економічної системи, підвищення її конкурентоспроможності. Виявлено головні чинники і загрози проведення такої модернізації, які закладають основу формування антикризової стратегії підприємств реального сектору економіки.

It is shown that the activity of the real sector of the economy, a decline of competitiveness, including through neinnovatsiyist raw material and structure that comes amid prolonged systemic crisis and the lack of an effective strategy to overcome it. By defining crisis of the real sector of the system upgrade acts as the formation of a special type of behavior of economic actors aimed at progressive qualitative change existing institutional forms, update social and technological foundations of the economic system, enhance its competitiveness. Revealed the main factors and threats such a modernization, which lay the basis for the formation of anti-crisis strategy enterprises of the real sector of economy.

Ключові слова: антикризова стратегія, економічна безпека, підприємство, реальний сектор економіки, стійкість.

Key words: anti-crisis strategy, economic safety, enterprise real economy, stability.

ВСТУП

Аналізуючи перспективи розвитку національної економіки, можливості підтримки і зміцнення економіки країни, слід виходити з двох напрямів аналізу — оцінки можливостей у досягненні поставлених цілей розвитку та оцінки можливості не відхилитися від заданої траєкторії розвитку, незалежно від того, сприятливими чи ні виявляться фактори зовнішнього і внутрішнього середовища.

У вітчизняній економіці після тривалих реформаційних, кризових та посткризових періодів спостерігається поглиблення ринкових відносин, що має безпосередній вплив на функціонування підприємств реального сектору економіки. Економічна безпека підприємства має виняткову роль у подальшій діяльності підприємства. Отже, стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу будь-якого підприємства в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки за рахунок дієвої антикризової стратегії.

Всебічні аспекти забезпечення економічної безпеки підприємства та удосконалення управління нею досліджено у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема визначення змісту економічної безпеки підприємства, аналіз загроз та індикаторів економічної безпеки висвітлено в працях О.Ф. Белова, О.І. Барановського, М.А. Бендикова, М.М. Єрмошенка, Я.А. Жаліла, Т.Т. Ковальчука, Г.В. Козаченка, Н.О. Лоханова, О.М. Ляшенко, В.І. Мунтіяна, Є. А. Олейнікова, Г.А. Пастернак-Таранушенка, С.К. Реверчука та ін.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Здійснити аналіз інноваційної та інвестиційної складової розвитку підприємств реального сектору економіки України та передумови проведення системної модернізації як основи формування антикризової стратегії підприємств.

РЕЗУЛЬТАТ

Статус постіндустріальної держави визначається насамперед зростанням ролі НДДКР і наукомістких виробництв, високим науково-технічним потенціалом країни і освітнім рівнем населення. В умовах постіндустріальної економіки, що використовує інновації як головний ресурс розвитку, інноваційна сфера перестає бути ізольованою від інших сфер життєдіяльності суспільства і в більшій мірі визначає їх прогрес. Творча складова з супутником розвитку матеріального виробництва перетворюється на його невідмінну умову. Розробка і впровадження інновацій стає центральним і безперервним процесом, що дає змогу по-новому поглянути на умови відтворення постіндустріальної економічної системи. Якщо на індустріальній стадії розвитку економіки відтворювальний процес представляє собою хід безперервного поновлення виробництва і розподілу продукту, то в умовах постіндустріальної економіки він трансформується в безперервно поновлюваний інноваційний процес.

Центральне місце в соціально-економічній системі постіндустріального типу займає підсистема генерації та поширення знань. Її суб'єктами є підприємства та організації,

що відносяться до державного та приватного сектора, які індивідуально і у взаємодії один з одним виконують фундаментальні дослідження та прикладні розробки і тим самим зумовлюють розвиток і поширення нових продуктів, технологій, послуг. Причому винахідницька активність, яка необхідна для створення нових знань є тільки одним з аспектів діяльності наукових організацій. Підприємства інноваційної сфери можуть використовувати також розробки один одного, а також закордонних фірм або інститутів, адаптуючи їх для своїх цілей. Вони відстежують ідеї і технічну інформацію за зовнішніми інформаційними джерелами і впроваджують їх у діяльність самостійно або в у формі кооперації.

Як вже зазначалося, значний вплив на розвиток інноваційної сфери надають державна макроекономічна політика та нормативно-правова база, що забезпечує реалізацію даної політики. Зазначені підсистеми можуть, як мотивувати підприємницьку активність в інноваційній сфері, так і служити серйозними обмежувачами її розвитку.

Формування умов для підвищення інноваційної активності підприємств реального сектору економіки означає створення відповідних мотивацій, зміна умов господарювання з тим, щоб інновація стала основним способом виживання в ринкових умовах. Найбільш істотним стимулом при цьому є введення податкових пільг, насамперед, податкового кредиту для інноваційних підприємств, що інвестують прибуток у розвиток виробництва; і їх скасування при невиконанні цієї умови. Розмір знижки доцільно диференціювати залежно від виду обладнання та терміну його служби [1].

Особливі умови господарювання можуть бути надані також інноваційним підприємствам, що експортують більше 50% товарів, виготовлених з використанням вітчизняної інтелектуальної власності та ноу-хау. З метою стимулювання інноваційного виробництва на певний період слід звільнити від податків на прибуток і додану вартість підприємства, що випускають на основі нових технологій і реалізують на внутрішньому ринку продукцію імпортозаміщення. Доцільно також знову ввести інвестиційну пільгу зі сплати податку на прибуток з фінансових коштів, що спрямовуються на інноваційний розвиток. Можна використовувати і таку форму податкових пільг, як вирахування повної суми витрат на НДДКР з оподаткованого податком на прибуток доходу підприємства.

До проблем, що не дають змоги забезпечити зв'язок наукової сфери з реальним виробництвом і її ефективну інтеграцію в систему ринкових відносин, можна виділити і незадовільний фінансовий стан значної частини підприємств реального сектору економіки, що не дає змоги їм виступити в якості платоспроможних споживачів інноваційної продукції та інвесторів сфери НДДКР.

Недостатній рівень розвитку системи ринкових відносин в Україні деформує мотивацію підприємців до впровадження інновацій. Для підприємств в економічно розвинених країнах інноваційне підприємництво складає основу ведення бізнесу на сучасних високо конкурентних ринках і є головним засобом вирішення наявних проблем [2].

Інакше йде справа в Україні, що відрізняється макроекономічною нестабільністю, обмеженими обсягами і високою ціною інвестиційних ресурсів і низькою конкурентоспроможністю більшості галузей матеріального виробництва. У цих умовах витрати і ризики інноваційного підприємництва багаторазово зростають і воно перетворюється з головного засобу вирішення проблем бізнесу в крайню міру, до якої вдається підприємець для вирішення проблем виживання.

Більш того, об'єктивні умови на сьогоднішній день такі, що на відміну від західної економічної дійсності боротьба з конкурентами не є визначальним мотивом інноваційної діяльності. Особливо ця тенденція проявилася в умовах, коли цінова різниця визначила відсутність серйозної конкуренції із західними виробниками. Змагальність практично відсутня і на внутрішньому ринку наукових розробок, де переважає монополізм, пов'язаний з вузькою спеціалізацією галузевої науки.

Відносно кооперації в національній інноваційній сфері, тут спостерігається тенденція мінімізації кооперативних відносин та збереження їх тільки в разі гострої необхідності, наприклад, при виробничому впровадженні. Пояснити це можна тим, що в ситуації неформального ринку інтелектуальної власності для більшості інноваційних підприємств доведення розробки до промислової реалізації — чи не єдиний спосіб збереження прав на науково-технічний продукт.

Існуючий досвід взаємин інноваційного сектора з реальним виробництвом відображає низьку ступінь довіри в партнерських відносинах, ненадійність і короткостроковість кооперативних договорів. Сформована стихійним і вимушеним чином кооперація найчастіше призводить не стільки до встановлення довгострокового співробітництва, скільки до спроб витягти з цих відносин максимальну миттєву вигоду.

Можна зробити висновок, що основним стимулом розвитку інноваційного підприємництва виступає не конкуренція, а економічні та соціальні фактори, пов'язані з ринковим функціонуванням і взаєминами в соціально-економічній мережі. Виходить, що український досвід контрастує з досвідом розвинених країн. На Заході виробниче зростання стимулюється, в основному, конкуренцією, яка усуває з ринку більш слабкі фірми. Вона ж стимулює тенденції кооперації як стратегії, що забезпечує консолідацію матеріально-технічних ресурсів та велику ринкову стійкість підприємств. В українській же дійсності, за відсутності чи низькому рівні конкуренції, зростання стимулюється неоліком розвитку ринкового середовища, інфраструктури, інвестиційних інститутів, дестабілізацією соціальних взаємин. Організаціям вигідніше не кооперуватися з іншими взаємодоповнюючими її компаніями, а якнайшвидше перетворитися на монополіста, убезпечивши себе тим самим (хоча б на час) від ненадійних економічних взаємин.

Сформовані в країні економічні умови по-різному впливають на інноваційну активність підприємств в залежності від масштабів їх діяльності. Найбільш індиферентним до інновацій залишається великий бізнес, який мав можливість розвиватися екстенсивно — шляхом злиття і поглинання, скупки компаній в суміжних і не в суміжних з основним бізнесом галузях, виймання фінансових ресурсів з куплених раніше підприємств і поліпшення їх фінансової ефективності. У силу цього більш складний і ризикований інноваційний розвиток не був для нього невідкладною необхідністю і засобом виживання. Існують і деякі об'єктивні перешкоди для розширення інноваційної діяльності великих компаній. До них можна віднести нестачу в країні кваліфікованої експертизи. Вищий менеджмент великих вітчизняних компаній, за рідкісним винятком не розбирається в технологічних проектах, не може кваліфіковано оцінити ризики і побачити можливості впровадження інновацій. Крім цього, великі компанії неомобільні, мають складну, бюрократизовану систему управління, яка не встигає за швидко змінними ринковими умовами. Неefективна бізнес-структура, відсутність організаційно-управлінських механізмів і досвіду реалізації продуктивних і технологічних інновацій не дають змогу їм повернутися обличчям до інноваційного сектору. У цьому зв'язку великі національні компанії поки стратегічно орієнтовані саме на екстенсивний розвиток.

Як наслідок, найрозвиненішою формою інноваційного підприємництва в Україні виявилися малі інноваційні підприємства "при недовантаженні і простою середніх і великих підприємств мале підприємство знаходить 50—100 тис. дол. США для створення інноваційного виробництва, піклуючись про свою репутацію перед власними замовниками".

Ефективно діюча інфраструктура інноваційної системи — найважливіший чинник, що забезпечує як здатність економіки до продукування і асиміляції прогресивних нововведень, так і системну взаємодію інноваційної сфери з ринком. Разом з тим кроки в напрямі формування інфраструктури інноваційної діяльності, які вживаються на практиці свідчать про відсутність чіткого концептуального підходу до вирішення цієї важливої стратегічної задачі. Запозич-

Таблиця 1. Інноваційна активність вітчизняних підприємств і організацій у 2014 році за типами провадження у практику нововведень за регіонами (у % до загальної кількості обстежених підприємств)

Регіони	Інноваційно активні промислові підприємства	у т.ч., підприємства з технологічною інновацією	у т.ч., підприємства з технологічними/маркетинговими новаціями	Не інноваційні підприємства
Україна	20,4	16,0	10,4	79,6
АР Крим	14,8	7,4	7,4	85,2
Вінницька	24,1	13,5	10,7	75,9
Волинська	24,8	14,6	10,2	75,2
Дніпропетровська	19,1	3,2	15,9	80,9
Донецька	21,3	10,9	10,4	78,7
Житомирська	16,6	11,5	5,1	83,4
Закарпатська	16,8	10,3	6,4	83,2
Запорізька	26,0	17,4	8,7	74,0
Івано-Франківська	28,8	17,3	11,5	71,2
Київська	27,1	14,3	12,8	72,9
Кіровоградська	19,0	13,0	6,0	81,0
Луганська	16,0	8,4	7,6	84,0
Львівська	21,9	11,8	10,2	78,1
Миколаївська	28,1	22,4	5,7	71,9
Одеська	15,0	6,0	9,0	85,0
Полтавська	13,0	4,5	8,4	87,0
Рівненська	28,7	14,5	14,2	71,3
Сумська	18,6	12,7	5,9	81,4
Тернопільська	19,7	13,6	6,1	80,3
Харківська	23,9	15,3	8,5	76,1
Херсонська	17,5	10,1	7,4	82,5
Хмельницька	23,3	14,0	9,3	76,7
Черкаська	19,2	9,5	9,7	80,8
Чернівецька	23,2	11,5	11,7	76,8
Чернігівська	20,8	8,0	12,8	79,2
м. Севастополь	23,7	11,6	12,1	76,3
м. Київ	17,7	5,6	12,1	82,3

чення зарубіжного досвіду шляхом перенесення окремих елементів цілісних економічних систем без врахування специфіки країни також не дає очікуваних результатів.

Руїнування державної монополії на розробку і впровадження науково-технічних досягнень без формування нових, властивих ринкової економіки механізмів, зниження обсягів фінансування призвело до згорання інноваційної діяльності в країні. Питома вага підприємств, що розробляють і освоюють нову продукцію і технології, почав скорочуватися (табл. 1).

Необхідно засвідчити, що, наразі, частка підприємств, які співпрацювали з державними НДІ, університетами та провідними ВНЗ зростає. Так, наприклад, у 2013 році частка за вказаними характеристиками досягла 6,2% і 4,2%, а зв'язки з іншими науковими організаціями (консультантами, комерційними лабораторіями або приватними НДІ та науковими установами галузевих і Національної академії наук України) залишились, зокрема, у 2014 році на рівні 6,0%.

Вище середнього по Україні (у 2014 році) рівень інноваційної активності промислових підприємств був у Волинській, Вінницькій, Харківській, Хмельницькій, Чернівецькій, Львівській, Донецькій, Чернігівській областях та у м. Севастополі (24,8—20,8%).

Вживання підприємств інноваційної сфери все більше вимагає їх включення в систему ринкових відносин і формування для цього супутньої інфраструктури, адже стихійні спроби комерціалізації розробок з боку науково-технічних організацій привели до ряду негативних наслідків. Так, відсутність внутрішнього попиту на інновації орієнтувало розробників на зарубіжних споживачів, які часто нав'язували нерівноправні контракти і, переслідуючи власні цілі, руйнували науково-технічні комплекси. Фінансуючи, наприклад, розробників інновацій, вони відмовлялися від фінансування промислових підприємств, що забезпечують їх виробничу реалізацію, і передавали цю функцію власним виробникам. Поряд з економічними втратами таке положення загрожує загрозою технологічної безпеки країни і показує необхідність формування законодавчих та економічних механізмів взаємодії державних і недержавних установ інноваційної інфраструктури [3].

Аналіз показує невідповідність національної економіки до переходу на інноваційний шлях розвитку і постіндустріальної трансформації. Серед причин, що перешкоджають досягненню цієї мети слід віднести: відсутність продуманої концепції національного інноваційного розвитку і чітко виділених пріоритетів цього розвитку, що не дає змоги концентрувати зусилля і ефективно використовувати виділені ресурси; недостатня мотивація з боку державної політики до реалізації інноваційних проектів у суб'єктах цих відносин; відсутність ефективних правових гарантій дотримання інтересів інвесторів і розробників, захисту інтелектуальної власності, чітких меж державного впливу на інноваційну сферу; несформованість внутрішнього інноваційного ринку через дефіцит коштів у підприємств реального сектора (основний споживач інновацій), що перешкоджає інтеграції інноваційної сфери в систему ринкових відносин; нерозвиненість інфраструктури, що не дає змоги забезпечити здатність економіки до продукування і асиміляції прогресивних нововведень, використанню багатоканальної системи інвестування; створенню продуктивних організаційних форм інноваційної діяльності, формуванню інформаційної бази нововведень і системній взаємодії інноваційної сфери з ринком; недостатня інвестиційна активність держави і підприємницьких структур в інноваційному секторі економіки.

Існуюча криза принесе не тільки негативні наслідки, а й виконає свою стимулюючу функцію. Адже, як відомо, кризові явища в економіці поряд з "підштовхуванням" з боку попиту і з боку пропозиції є найважливішим мотивом прогресивних змін у всіх аспектах життя суспільства, тобто до інновацій. При цьому необхідно, щоб посткризове відновлення економіки здійснювався на принципово новій основі з урахуванням поставлених цілей і сучасних тенденцій розвитку світової економіки.

Про це свідчить той факт, що навіть найбільш прибуткові галузі паливно-енергетичного комплексу забезпечені інвестиційними ресурсами, необхідними для вирішення нагальних завдань розвитку, приблизно, наполовину. В більшості підприємств обробних галузей спостерігається нестача інвестиційних ресурсів, яка не дає змоги вирішити проблеми виходу з кризової ситуації.

У структурі джерел інвестування інноваційної діяльності підприємств велику частину складають їх власні кошти. Частка іноземних інвестицій, коштів бюджетів різних рівнів позабюджетних фондів залишається невисокою. Така ж ситуація спостерігається в структурі інвестицій в основний капітал, де власні кошти підприємств складають близько половини їх загального обсягу, а в залучених джерелах переважають приватні інвестиції (58,6%). Низькою є частка активної складової інвестиційних вкладень в основний капітал — не більше 40%. При цьому саме активна частина основних фондів забезпечує створення нової вартості і в кінцевому підсумку окупність інвестиційних вкладень. Звідси тривалі терміни окупності та низька рентабельність інвестицій.

Зберігається залежність економіки країни від кон'юнктури світового ринку енергоносіїв, переважно сировинна структура експорту, не конкурентоспроможність і технічна відсталість більшості галузей обробної промисловості. Перспективи розвитку залишаються багато в чому невизначеними.

Невизначеність і непередбачуваність ситуації вкрай негативно позначається на економічній активності взагалі та інвестиційної активності зокрема. Згідно з опитуваннями керівників промислових підприємств більше третини компаній реального сектора змушене обмежувати зростання виробництва унаслідок невизначеності.

Коливання економічної активності в нашій країні, низький рівень передбачуваності її розвитку пов'язані з впливом зовнішніх факторів промислового зростання — динамікою експорту, світовою кон'юнктурою на сировинних і паливних ринках, а також світовими відсотковими ставками і міждержавним рухом капіталу [4].

Перераховані фактори формально можуть бути описані в термінах вже існуючих в західній науці теорії господарського циклу, основними з яких є монетарні (пов'язують господарські коливання зі змінами грошового попиту на товари) і технологічні (акцентують увагу на нововведеннях, що викликають активізацію інвестування та ін.). Всі ці теорії визнають неминучість господарських коливань, розглядаючи їх як "побічний" продукт динамічних процесів, що протікають в економіці в умовах невизначеності.

Як показала поточна криза, падіння темпів економічного зростання в розвинених країнах і домінування, негативних очікувань щодо приросту ВВП обумовлюють падіння світового попиту на продукцію країн, що розвиваються, що характеризується мінімальним рівнем диверсифікації експорту, домінуванням у його складі сировини, продуктів первинної переробки.

Відсутність кардинальних кроків, спрямованих на модернізацію технологічної бази та структури економіки, робить більшість українських підприємств неконкурентоспроможними відносно зарубіжних виробників, особливо в області виробництва товарів з високим рівнем доданої вартості, а значить, не дає змоги їм накопичувати власні ресурси розвитку.

Таким чином, існуюча обмеженість інвестиційних можливостей національної економіки, не дає змоги позитивно оцінити перспективи її переходу на інноваційний шлях розвитку. Адаже головною умовою такого переходу повинна стати глибока інтеграція інноваційної сфери в систему ринкових відносин. Саме дотримання цієї умови дозволяє надати інноваційної діяльності цілеспрямованість і ефективність.

Недостатність власних ресурсів підприємств на цілі інноваційного розвитку призводить до того, що попит на інновації з боку їхніх головних споживачів фактично відсутня. Немає попиту, немає і стимулювання інноваційної пропозиції, немає мотивації до підприємницької активності в інноваційній сфері. Намагаючись змінити ситуацію, що склалася, держава, надає підтримку інноваційному сектору з бюджетних коштів, але результативність таких вкладень залишається вкрай низькою. Таку динаміку можна пояснити у відсутності реального попиту на інновації з боку споживачів.

Наведені міркування дають змогу зробити висновок про те, що постіндустріальна трансформація України представляє собою складний і багатоступінний процес розвитку; основний рівень розвитку розвитку промислового виробництва дав змогу розвиненим країнам закласти основи постіндустріалізації. Розвинуте і конкурентоспроможне промислове виробництво стало джерелом зростання доходів не тільки підприємницьких структур, а й державного бюджету, тобто економіка отримувала необхідні і достатні ресурси для вкладення їх у інноваційну сферу.

ВИСНОВКИ

В умовах кризи і нестабільності макроекономічне становище стає несприятливим чинником для підприємств реального сектора економіки, що порушує стан повноцінності економічної системи, що виключає можливість її економічної безпеки. Показано, що діяльність підприємств реального сектора економіки відзначається зниженням конкурентоспроможності, зокрема через неінноваційність та сировинну структуру, що відбувається на тлі тривалої системної кризи та відсутності дієвої стратегії її подолання. Встановлено, що з системних позицій така ситуація зумовлена відсутністю продуктивної взаємодії суб'єктів управління національної економікою, освіти і науки, виробників та інших бізнес-структур щодо здійснення інновацій, забезпечення переходу до нового технологічного укладу. При цьому, визначальною умовою антикризового розвитку підприємств реального сектора виступає системна модернізація як процес формування особливого типу поведінки економічних суб'єктів, спрямованого на якісні прогресивні зміни існуючих інституційних форм, оновлення соціальних і технологічних основ економічної системи, підвищення її конкурентоспроможності. Виявлено головні чинники і загрози проведення такої модернізації, які закладають основу формування антикризової стратегії підприємств реального сектора економіки.

Література:

1. Ільєшенко С.Н. Складові економічної безпеки підприємства і підходи до їх оцінки / С.Н. Ільєшенко // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 3. — С. 12—19.
2. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посібник / М.І. Камлик. — К.: Атака, 2005. — 432 с.
3. Ласуєн Х.Р. Урбанізація і економічне розвиток: временное взаимодействие между географическими и отраслевыми кластерами / Х.Р. Ласуєн // Пространственная экономика. — 2010. — № 1. — С. 68—104.
4. Стратегічне управління інноваційною діяльністю як основа економічного безпеки національної економіки: [монографія] / О.І. Даций, Н.В. Драган, І.О. Драган, І.В. Драган. — Донецьк: ТОВ "Юго-Восток, Лтд", 2008. — 281 с.

References:

1. Il'yashenko, S.N. (2003), "Components of economic security and approaches to their assessment", Aktual'ni problemy ekonomiky, vol. 3, pp. 12—19.
2. Kamlyk, M.I. (2005), Ekonomichna bezpeka pidpriemnyts'koi diial'nosti. Ekonomiko-pravoviy aspekt: navch. posibnyk, [The economic security of entrepreneurship. Economic-legal aspect: teach. manual], Ataka, Kyiv, Ukraine.
3. Lasujen, H.R. (2010), "Urbanization and economic development: the interaction time between the geographical and sectoral clusters", Prostranstvennaja jekonomika, vol. 1, pp. 68—104.
4. Datsij, O.I. Datsij, N.V. Drahan, I.O. and Drahan, I.V. (2008), Stratehichne upravlinnia innovatsijnoiu diial'nistiu iak osnova ekonomichnoho bezpeky natsional'noi ekonomiky [Strategic innovation management as a basis for the economic security of the national economy], TOV "Yuhu-Vostok, Ltd", Donetsk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2016 р.